

KEREKES IMRE
A Pécsi Katolikus Tudósító
(1921–1944)

A megalakulás

A szerb megszállás utolsó évében, 1921-ben a pécsi fiatal papság képviselői gyakran összegyűltek eszmecserére, egymás vigasztalására a közelgő felszabadulás reményében. Ezeken az összejöveteleken született meg egy katolikus havilap létrehozásának a gondolata. Az idegen elnyomás alatt élő híveknek kívántak lelki vigaszt nyújtani, ezáltal is erősíteni magyarságukba vetett hitüket. Állandó kapcsolatot akartak kiépíteni a lelkipásztorok (plébániák) és a hozzájuk tartozó emberek között, hogy utóbbiak ne csak akkor érezzék az egyház gondoskodását, ha örömteli vagy gyászos esemény következik be életükben, hanem folytonosan tudatában legyenek. Közös katolikus tudat alakuljon ki bennük, és lelkiükben érzék az egyház gondoskodását az élet minden területén.¹ Az alapítók felismerték a nyomtatott sajtó fontosságát, azt, hogy ennek segítségével hatást gyakorolhatnak az egyházközség híveire.

A *Pécsi Katolikus Tudósító* első száma végül is 1921. május 15-én jelent meg a Belvárosi Plébánia kiadásában. Folyamatosan következnek a számok 1922 augusztus haváig, ekkor megmagyarázhatatlan okokból megszűnik. Csak valószínűsíthető, hogy ennek főleg anyagi okai voltak, hiszen az infláció növekedésével az árak jelentékeny arányban nőttek. 1925 áprilisában indul ismét, új évfolyam-számozással. A közben eltelt időszakot a szerkesztők tervezgetésre fordították, hogy az anyagi lehetőségek szűkössége miatt egyszerűbb formában, de mégis megjelenhessen a kiadvány.²

Az 1925-ös évfolyam egészen novemberig első évfolyamként folytatódik, majd decemberben visszatér az eredeti számozáshoz, a negyedik évfolyamhoz. Ettől kezdve nincs törés, a számozás folyamatos, de átmenő évfolyamok jelennek meg egészen 1929. január 1-jéig. Akkor visszatér az évenkénti megjelenés.

Az 1925/26-os év fordulóján új tartalommal, új formával és szellemmel indul útjára a *Tudósító*, igazodva az egyházi évhez, a szent liturgiához. Nem minden hó elején jelenik meg, hanem az egyházi év egy-egy határkövéhez kapcsolódva. Az első szám „advent szellemével, jellemével” foglalkozik. A karácsonyi szám a „kisdéd Jézus nyújtotta örömköbe meríti a hívek lelkét”. A farsangi szám

¹ Pécsi Katolikus Tudósító (tovább PKT), 42.1:2

² PKT, 22.1:1–2

védelmet nyújt a lelki lezúllás ellen, a nagyböjti „bőséges böjti táplálékkal szolgál”.³

1932-ben ünnepelte a lap tízéves jubileumát. A méltató cikket dr. Bozóky Géza egyetemi tanár írta. Ismertette olvasóival, mi indította a kiadót és a szerkesztőket arra, hogy nyomtatásban forduljanak az egyház támogatóihoz.

„A jó sajtó leadója az örök igazságok letéteményese: a csalhatatlan Egyház, amelynek ma már negyedfélszáz millió hívőt kell állandóan informálni és azon az ösvényen vezetni, melyről minden letérés feltétlenül az örvénybe való zuhanást jelenti és ezért kimondhatatlanul becses minden szava (...)” A Pécsi Katolikus Tudósító a „nyomtatott betű felbecsülhetetlen propagatív erejét állította szolgálatba, hogy eltüntesse a távolságot Isten és az ember között.”⁴

A lap mindig feltétel nélkül támogatta a város pezsgő hitéletének megteremtésében szerepet játszó katolikus egyházközség szervezését és működését. Az 1933-as évre Baranyában is egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy megváltozott a katolikus egyház szellemisége, előtérbe került a politikai szerepvállalás, az események erőteljesebb figyelemmel kísérése, értékelése. A lap magára vállalta a megváltozott, országos irányítású célok propagálását. Györkös József, az új, a költő Kocsis Lászlót leváltó, agilisabb főszerkesztő bejelentette, hogy hirdetni fogja a Katolikus Akció eszmeiségét, és a *Tudósító* annak hivatalos lapja lesz. Ezzel jelentősen javultak a lap anyagi lehetőségei, a terjesztés politikai szerepvállalást is jelentett, a világ és az ország politikai eseményeinek értékelése megváltozott, nyilvánvaló lett, hogy olvasóival minden esetben a hivatalos egyházi állásfoglalást kívánja elfogadtatni.⁵

A következő év elején már a lap alcíme is tükrözi a változásokat: a Pécsegyházmegyei Katolikus Akció lapjaként szerepel. 1936-ban a főszerkesztést az a Hantos Béla veszi át, aki szinte a kezdetektől a politikai rovat szerzője, cikkei a liberalizmust, a szociáldemokráciát, a zsidóságot és a református egyházat ostorozzák. Ki is fejti „Csodálkozni fog rajta” című cikkében: a „Tudósító nem hitbuzgalmi lap (...) A Tudósító tehát nem csendes, jámbor olvasmány (...), a Tudósító mozgalmat akar csinálni (...)”⁶

Az újabb tartalmi és formai változást az 1939-es esztendő hozza meg. Az addigi méret a kétszeresére növekszik, viszont a lapszám csökken. A lap eszmeisége nem kevésbé politikus, érződik már a nagy változások szele:

„Nehéz volna jóslásokba bocsátkozni, hogy mi fog történni. Sokkal könnyebb megmondani, hogy mit kell tenni a történések érdekében vagy bizonyos események ellen. Ma – jobban, mint valaha – minden derék embernek tisztában kell lenni hivatásával és istenadta rendeltetésével. Olyan korban élünk, amikor kis mulasztások is katasztrófákat okozhatnak. A Tudósító szerkesztősége nem akarja, hogy mulasztás ter-

³ PKT, 25.12.1:1

⁴ PKT, 32.12:2–3

⁵ PKT, 33.12.1:1

⁶ PKT, 36.9:176

helje lelkét, ezért a lap tartalmával az új idők követelményeihez alkalmazkodik s ennek megfelelően megváltoztatta a lap külső formáját is.”⁷

1942-ben ünnepelte a lap megjelenésének huszadik esztendejét. Elég hosszú idő egy vidéki lap esetében. „A huszadik évfolyammal már dicsekedni szokás” – írja Bátor Károly „A huszadik esztendő” című cikkében. A szerkesztőség, a munkatársak végig, a megjelenés húsz éve alatt Jézus szellemiségéhez igazodtak, a lap kicsiségében is lelkesen, kitartóan és meggyőződéssel szolgálta az Ő tanításait, eszméit.⁸ Összefoglalva: egyértelműen hitbuzgalmi lapként indul, a harmincas években sodródik a politikai eseményekkel, a negyvenes években visszatér eredeti céljához, a szent liturgia szolgálatához.

Szerkesztési elvek és gyakorlat. A lap eszmeisége

Az első, még a szerb megszállás alatt megjelent számot úgy üdvözli Zichy Gyula gr. megyéspüspök, mint amelynek célja az egyházmegye híveinek lelki megerősítése. Még egyetlen szó nem esik sem nemzeti, sem más politikai célokról.⁹ Ugyanezen szellemben vázolja fel a lap irányát Ákos Ferenc felelős szerkesztő is:

„A szavunkban nem lesz erőszak. Szavunk csak azoknak szól, akik még emlékeznek szentélyeink meghitt csendjére, akik még el tudnak ülni az örök vizek forrása mellett, s akiknek az örök vizek csobogása ima és felmagasztosulás. Szavunk csak azoknak szól, akik lélekben még keresztények.”¹⁰

Egyértelmű, hogy ezeket a szavakat a fennálló politikai helyzet váltotta ki, hiszen a volt hívek egy része valószínűleg új politikai eszmék iránt vált fogékonyá.

Teljesen megváltozott a hangulat a felszabadulás utáni első számban. Akárcsak a jóérzésű magyarok zöme, a felelős szerkesztő is lelkesen üdvözli a bevonuló magyar hadsereget. Ez érthető, hiszen a terület három évi idegen megszállás után vált újra szabaddá. Csak szélsőséges elemek kívánták a Szerb–Horvát–Szlovén Királysághoz csatolni, ezek többsége el is hagyta az országot. A cikk ideológiailag nagyon jól megfogalmazott összegzése az elmúlt időszak politikai történéseinek.¹¹

⁷ PKT, 39.1:1

⁸ PKT, 42.1:1

⁹ PKT, 21.1:1

¹⁰ PKT, 21.5.15:2

¹¹ PKT, 21.9.8:81–84. „El tudjuk-e felejteni azt az órát, amelyben megláttuk az első magyar zászlót? Ez a zászló egy évezreden keresztül a nemzeti büszkeségünk volt... Elveszett a haza. Idegen város lett a mi szép magyar városunkból. A magyar szó félénken lapult meg, az utcán idegen szó járta. Idegenek, akik azelőtt is itt éltek közöttünk, de akik nem voltak vér a mi vérünkben, idegenül beszéltek a sajtóban és népgyűléseken. Idegenül, gonoszul szórták az átkot a hazára. Megátkozták azt a rögöt, amely alatt édes atyjuk magyar dala ringatta őket, s mi megriadva néztük, hogy ez a lázító munka a hazánkba kerülhet.”

Az első kiadásokat csaknem azonnal elkapkodták, a vidéki megrendelések teljesítése nem mindig sikerült.¹² Szigetváron több mint 100 előfizetőt sikerült megszerezni.¹³ Még a volt történelmi Magyarországról (Szabadka) is érkeztek megrendelések. Ugyanakkor az olvasók kifogásolták, hogy miért szerepel a lap címében a „Pécsi” kifejezés, hiszen ugyanúgy képviseli a vidéki katolikusság eszméiségét is. A szerkesztők válaszukban kifejtették, hogy elsősorban a városhoz kívántak szólni, és „a vidékre gondolni sem mertünk, hogy ilyen lelkesedéssel csatlakoznak hozzánk.”¹⁴

A cikkek szerzői sok esetben a falusi plébánosok közül kerültek ki – sőt állandó munkatárs is akadt közöttük –, ami nem meglepő, mégis csak ők kerültek közvetlen kapcsolatba a hívekkel, és ők értették meg legjobban mindennapi problémáikat. Ezek a szerzők semmiféle honoráriumot nem kaptak, de ugyanígy nem dotálták a szerkesztőket és a közvetlen munkatársakat sem.¹⁵ A szerkesztés elveit négy személyhez kötve ismerhetjük meg a legjobban. Ákos Ferenc (elsősorban hitbuzgalmi), Kocsis László (előtérben a költészet, a líra), Györkös József és Hantos Béla (politika – Katolikus Akció) írásai tükrözik leginkább a lap arculatát.

Az infláció növekedésével párhuzamosan nőttek a nyomdai költségek is, ezért csak annyit állítottak elő, amennyire megrendelés volt.¹⁶ Csökkentették a példányszámokat, a nyári hónapok alatt összevont jelent meg. Az előfizetési díjakat is megemelték.¹⁷ Ez a tendencia figyelhető meg az új pénz megjelenéséig. 1926-ban Hajós Györgyöt, a volt felelős szerkesztőt nagy megtiszteltetés éri, a megyéspüspök szentszéki bírónak nevezte ki. Nem hagyta el korábbi kollégáit, továbbra is számíthattak rá, mint munkatársra.¹⁸

A szerkesztőség ezután is tartotta magát korábbi irányelveihez: „Lapunk nem üzleti vállalkozás, anyagi támogatást senkitől sem kért (s nem is kapott) s továbbra is a maga emberségéből és olvasói ragaszkodásától merít erőt hivatásának teljesítéséhez.”¹⁹ 1928-ban Iványi Jánost, a szerkesztőség tagját a vkm miniszter a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem nyilvános rendes tanárává nevezte ki.²⁰

Még az előző évben megemlékeztek a nagy példakép, a katolikusság valóban kiemelkedő tanítójáról, ideológusáról, Prohászka Ottokárról. A méltató szavakat

¹² PKT, 21.6.3:32

¹³ PKT, 21.7.19:64

¹⁴ PKT, 21.3:48

¹⁵ PKT, 21.5:80

¹⁶ PKT, 22.6:115

¹⁷ PKT, 22.7.8:135

¹⁸ PKT, 26.1.13. Átlag példányszám: 2000–1200. Kivétel 1934. ápr.: 3000.

¹⁹ PKT, 22.7–8:135

²⁰ PKT, 28.9.23:14

Kocsis László, az akkor már országosan is ismert költő írta.²¹ 1929-ben Kocsis László felelős szerkesztőt a Szent István Akadémia rendes tagjává választották. Ez az elismerés egy hosszú folyamatot zárt le, hiszen addigra már a magyar irodalom jeles személyiségévé vált. Költészetét elsősorban Umbria nagy szentjének, assisi Szent Ferencnek a szellemisége ihlette. A Tudósító olvasói többször találkozhattak nagyszerű stílusban megírt leveleivel. Az őt ért elismerés ugyanakkor a város katolikus értelmiségének elismerését is jelentette.²²

1931 elején Hajós György végleg megvált a szerkesztéstől, fáradtságra hivatkozva. Egyéb, meglehetősen sok elfoglaltsága (hittudományi főiskola, Marianum aligazgatója, stb.) miatt kevesebb cikkel tudott hozzájárulni a közös munkához.²³ Néhány hónappal később a szerkesztőség egyik legagilisabb munkatársa kap más feladatot püspökétől: Loschert Kázmér villányi plébános lesz. 1933. december 1-jétől teljes ideológiai változás következik, a *Tudósító* ekkor lesz a katolikus akció (AC) hivatalos lapja. Nyíltan vállalja a szociális mozgalom aktív támogatójának és lelkes szócsövének a szerepét.²⁴

A következő év első számában Györkös József, az AC egyházmegyei igazgatója felvázolja az új szerkesztési célokat:

- a lap gyűjtőállomás, ahová minden új kezdeményezés, minden értékesíthető gondolat bekerül;
- a cikkekben nem a költészet, nem a levegőben lógó általánosság, hanem a valószínű élet gyakorlati szemlélete jelenik meg (Ezzel nyíltan szakít a Kocsis László-féle szerkesztési elvekkel.);
- a világiak közelebb hozatala az egyházhoz.²⁵

Ettől kezdve meghatározó cél az Actio Catholica programjának, gondolatainak „aprópénzre” váltása, annak bevitele a köztudatba, és agitáció a program megvalósítása mellett.²⁶

²¹ PKT, 27.4.10:2–3. „Nemzeti gényusz, magyar gényusz. Ez a második elemi erővel vibráló színfoltja portréjának. A XX. században talán egyedül ő volt a magyarság hőse. Nem politikai hőse, de a tradíciókból kifejlődött s divinációszerűen megteremtődött vezéregyénisége. Prohászka magyarsága apostoli magyarság. Munkaprogramjának mindenkor egész életét kitöltő regisztere volt a magyarság áhítatos szeretése. Nemzeti eszmehintő s az örvény mélysége felé rohanó magyarságnak szántója volt már akkor, amikor még a magyar glóbus hígerkölcsű, jellemtelen korábban annyi nagyunknak látószervét is elborította a sötétség, és a fejlődés kevélyen felmutatott lobogójára a tradícionélküli jövő szólamait festették. Az idegen származású Prohászka magyarságát legmelegebben a reneszánsz színeivel jellemezhetném. Ő volt a mai katolikus magyarság bíborosa. Bármilyen szociális bajunkról szólt, ünnepi ornátust kaptak szavai...”

²² PKT, 29.3.1:13

²³ PKT, 31.1:13

²⁴ PKT, 33.12.1:1

²⁵ PKT, 34.1:11–12

²⁶ PKT, 36.8: verző

1938-ban ünnepelték az országos „testvérlap” a *Magyar Kultúra* megjelenésének húszéves évfordulóját. Az üdvözllet mellett sort kerítettek a folyóirat „motorjának, lelkének”, Bangha Bélának méltatására is.²⁷

A háború közeledtével a kiadóhivatal kénytelen volt addigi politikájával szakítani, és a 16 évvel korábbi előfizetési díjakat felemelni. Egyszerűbb lett a lap formája, amivel a nyomdai költségeket csökkenteni tudták.²⁸ Egy 1939-es miniszterelnöki rendelet a folyóiratok terjedelmének 50%-os csökkentését írta elő. A megoldást a hirdetések megszüntetése jelentette.²⁹ A háború alatt jelentősen lecsökkent oldalszámmal – időnként négy oldalas a lap –, kevésbé érdekes tartalommal jelent meg. Ugyanakkor a kiadóhivatal további áremelésre kényszerült.³⁰

A Tudósító és a sajtópropaganda

1933. december 1-jei számban jelenti be a szerkesztőség és a kiadóhivatal, hogy a következő évtől kezdve a lap a Katolikus Akció hivatalos lapja lesz. A bejelentés nem jelent a szerkesztőség elveiben jelentősebb változást, hiszen a kiadók és a munkatársak addigi célja is a katolicizmusért folytatott szent harc volt. Nem állt mögöttük komoly anyagi erőforrás, semmiféle pénzcsoport, a szerkesztőségi munkát pusztán idealizmusból végezték, szívükön viselve a katolikus sajtó sorsát. 1934-től Györkös József, az egyházmegyei AC igazgatója veszi kézbe az irányítást, s így a lap is szélesebb háttérre támaszkodhat, munkáját sokkal nagyobb súllyal, az AC szervezetével karöltve végezheti. A szerkesztőség reméli, hogy mindezzel sikerül szélesebb körű olvasótáborra is szert tenni.³¹

Az 1934 januári számban maga a megyéspüspök, Virág Ferenc fordul ajánló soraival az olvasókhöz. Rávilágít arra, hogy a fennálló helyzet szükségessé teszi a katolikus megújodást, s ennek legjobb fegyvere a megújított katolikus sajtó, amely felveheti a versenyt az ellenséges világnézetekkel:

„Egy-kettőre olyan lelkes hadsereget toborzunk, olyan rohamcsapataink lesznek, hogy gyönyörűséges lesz minden megmozdulásuk, menetelésük a hitbuzgalom, az erkölcsvédelem, a keresztény kultúra, a szociális tevékenység és a kat. sajtó útjain!”³²

Néhány oldallal később már olvasható is Györkös József igazgató „Első üzenete”, a lap szerkesztési irányelveinek újabb célkitűzéseiről. Kifejti, hogy a *Tudósító* és az AC tulajdonképpen egymásra vannak utalva, hiszen egy színvonalas kiad-

²⁷ PKT, 38.3:55. „... nagy értéke nemcsak a katolicizmusnak, hanem a keresztény magyarságnak is. Több mint három évtizeden át apostoli buzgósággal, hallatlan munkabírással, páratlan felkészültséggel, törhetetlen hittel dolgozott a keresztény magyarság öntudatra ébresztésében.”

²⁸ PKT, 39.2.10

²⁹ PKT, 39.10:3

³⁰ PKT, 43.11:5

³¹ PKT, 33.12.1:1

³² PKT, 34.1.1:1

vány hiányában a mozgalom célkitűzései, eredményei sem jutnak el a szélesebb tömegekhez. Mozgósítani kell azt a tartalék erőt, amelyet biztosít az egyházmegye területén élő majdnem félmillió katolikus hívő, amelyben hatalmas, egyelőre nem aktivizált energia vár felhasználásra. Felkéri minden bátor, okos katolikus önzetlen közreműködését, számít az eddigi szerkesztői gárdára, akik az alapokat tették le ehhez a munkához.³³ Ezután beszámol az eddig elért eredményekről, majd felveti a legfontosabb teendőket. Azzal, hogy a szerkesztést átvette, az AC Egyházmegyei Tanácsának határozata értelmében a lapot az egyházmegye minden plébániája automatikusan elvállalta, és ezzel állandó kapcsolatot hozott létre az egyházmegyei központ és az egyházközségek között. Azonnal utasításba adta, hogy mindenhol írják össze, készítsenek részletes felmérést a működő hitbuzgalmi és kulturális egyesületekről. Működjenek közre a katolikus sajtótermékek terjesztésében, hajtsák végre a központ határozatait, amelyet egy füzetes kiadásban olvashatnak. Tartsák meg a tervbe vett kulturális előadásokat, működjenek együtt az iskolán kívüli népművelés irányítójával.³⁴

1934. február 20-án megalakult a Pécsi Katolikus Férfiak Sajtóbizottsága, természetesen az AC egyházmegyei sajtószakosztályán belül. Az egész országban ez volt az első ilyen jellegű megmozdulás, amelyet mindössze néhány templomi beszéd, újságban való felhívás előzött meg. Egyszerre több mint 100 katolikus férfiú lépett be, az egyetemi tanártól, a napszámosig. A bizottság azonnal munkatervet készített.³⁵

Az AC vezetői egyre jobban felismerték, hogy a sajtó terén az addig tapasztalható visszahúzódnás káros következményeket vont maga után. A katolikus értelmiség is rádöbbsent arra, hogy ki kell lépnie a semlegességből, és csatlakoznia kell a világnézeti küzdelmekhez. Ezért, ahogy az ellenfél is teszi, össze kell tömöríteni az erőket, sajtóegyesületeket, bizottságokat kell létrehozni. A sajtó és a közönség között harmonikus viszonyt kell kialakítani, mert mindez az egyetemes katolikus érdekeket szolgálja. A valóban katolikus közönségnek tudomásul kell vennie, hogy rossz katolikus sajtó nincs, „azon egyszerű oknál fogva, mert katolikus.” Lehetnek hibái, tévedései, mulasztásai és hiányai, de az a körülmény, hogy katolikus, azt jelenti, hogy egy olyan világnézet kifejezője, amely a jövőt

³³ PKT, 34.1.1:16

³⁴ Uo.

³⁵ PKT, 34.3:8–9. A bizottság munkaterve

1. Családi otthonunkból éppúgy, mint kat. egyesületeinkből a nemkatolikus lapokat kiszorítjuk. A katolikus lapok valamelyikének előfizetői leszünk. A budapesti napilapok közül a tehetősebbek a Nemzeti Újságnak, mások az Új Nemzedéknek.

2. Sajtópropagandát végzünk. a) Havonként sajtógyűlést tartunk. b) Ingyenes sajtóröpiratokat terjesztünk. c) Trafikokban, borbélyoknál, állomásokon, kávéházakban követeljük lapjainkat. d) Az eyes osztályoknál, munkaterületeken, utcákon megszervezzük a propagandánkat.

E pont szerint tagok lehetnek azok is, kik nem járathatják, de legalább terjesztik lapjainkat.

3. Kifelé, mások előtt nem bírálgatjuk lapjainkat. Észrevételeinket, óhajunkat, panaszunkat a Sajtóbizottságba adjuk elő és ennek révén juttatjuk el az illetékesekhez.

jelenti. A katolikus közönségnek vissza kell térnie saját sajtójához, a *Tudósítót* a maga lapjának kell tekintenie, a sajtó katonájává kell válnia.³⁶ A sajtóbizottság rendszeresen ülésezett, ahol előadásokat hallgattak meg, valamint vállalták, hogy előfizetőket szereznek katolikus újságokra (*Nemzeti Újság, Új Nemzedék*).³⁷

1934 októberében a sajtóbizottság ülésén felvetették egy nagy katolikus sajtónap megrendezését. A résztvevők meghallgatták dr. Sziller Péter közjegyző, kormányfőtanácsos alapos előadását a katolikus intelligencia és a sajtó kapcsolatáról.³⁸ Előadásában kiemelte Deák Ferenc gondolatát, miszerint a sajtótörvénynek elég egyetlen paragrafus: igazat kell írni, hazudni nem szabad. „Miert ne lehetne a napisajtó is a krisztusi igazságok szócsove, azoké a krisztusi igazságoké, melyek senki fiainak nem ártnak, de minden embernek csak javát szolgálják?”³⁹

A lap közli az AC országos központjának intencióit a „sajtó terén megjelölt legközelebbi feladatok”-ról. Legalább a megszervezett, öntudatos katolikus tagok között szűnjön meg az a fogalomzavar és határozatlanság, amely a katolikus sajtómozgalom legnagyobb hátráltatója: hagyjanak fel a liberális vagy félliberális (keresztyén-keresztény) lapok támogatásával. Ezért: tartson minden szervezet felvilágosító, fogalomtisztázó megbeszélést, ahol hangozzék el, hogy komoly katolikusnak csak az számít, aki kifejezetten katolikus lapot járát, fizet elő. Csak ilyen személy választható vezetőnek. Mindezt nyugta ellenében bizonyítania kell. Minden AC, vagy más katolikus szervezet tagja tekintse magát szerény kis környezetében a katolikus sajtó apostolának.⁴⁰

A sajtó ereje oly mértékben nő, amennyire növekszik a nyilvánossága. Minél nagyobb az olvasóközönsége, annál nagyobb a tekintélye. A magyar katolikus társadalom már rég felismerte az újságnak erejét, de nem ismerte fel azt az erőt és hatalmat, amelyet saját maga, mint a közönség része és mint olvasótömeg jelent – írja az „öreg újságíró”. Az olvasó megelégedett a hírek elevenségével, nem vette észre hogy a sorok mögött más is olvasható. Mindez sokszor az erkölcs tévútjaira vezette. Ezért van szükség a valóban katolikus sajtóra, annak pedig katolikus közönségre, hogy új szellemet adjon az életnek, segítsen a családi élet alapjainak megszilárdításában, és ezzel a jövő helyes útjának megtalálásában.⁴¹

A katolikus sajtó szükségességére és erejére világít rá dr. Kray István báró is cikkében. X. Pius pápa egy kijelentésére hivatkozik, akinek tevékenysége a hitélet fellendülését eredményezte: „Hiába építünk templomokat, hiába tartunk miszsiókat, hiába lapítunk iskolákat, ha emellett elhanyagoljuk a katolikus sajtót.” Magyarország katolikus közéletének egyik legnagyobb fogyatékosága, hogy a katolikus sajtó nem döntő tényező, pedig az ország lakosságának nagy része

³⁶ PKT, 34.4:16–17

³⁷ PKT, 34.4:17

³⁸ PKT, 34.11:13

³⁹ PKT, 34.11:22

⁴⁰ PKT, 34.12:12–13.

⁴¹ PKT, 35.1:9–10.

katolikus vallású. Márpedig a sajtót csak saját olvasóközönsége tudja eltartani, azaz egy hithű katolikusnak csak katolikus lapra lehetne előfizetnie. Ezt kell szolgálnia a sajtópropagandának, mert sokan még mindig nincsenek tisztában ennek jelentőségével. Ezért minden magyar „sajtóapostolnak” arra kell törekednie, hogy minél több embert térítsen meg egy független, bátor hangú kiadvány előfizetése érdekében (*Nemzeti Újság*).⁴²

A Credo és a katolikus sajtóbizottság 1935. november 26-án együttes gyűlést tartott a katolikus Legényegyletben. A szép számban megjelent közönség előtt P. Böle Kornél ecsetelte a katolikus sajtó fontosságát, majd Saly Rezső főszerkesztő fejtegette a sajtó és közönsége között fennálló viszonyt.⁴³

1936 januárjában új rovatot nyit a szerkesztőség „Fényszóró” címmel. (Rovatvezető: Budai II., később T. L. (Tóth Emil). Az ötlet abból a hercegprímási levélből született, amely az ötvenéves évfordulóját ünneplő *Katolikus Szemlé*hez íródott. A levél kiemeli, hogy bizonyos súlyos kérdésekben, mint: természetfeletti és természetes javak, a hit és a tudomány, az etika és a művészet, az egyház és az állam, saját népünk és a nemzetiségek közötti viszony, „csak azok az emberek, azok a szervezetek, azok a sajtóorgánumok tudnak következetesek maradni, amelyek az önös érdekek fölé emelkedve magasabb elvi szempontokból, mintegy az Isten szemével nézik az egymással sokszor szembeállított kérdéseket.” Ez a gondolat adta az ötletet, hogy úgy kezeljék ebben az új rovatban a katolikus folyóiratokat, mint a fényszórókat. A cél kettős: időről-időre rávilágítani azokra a problémákra, amelyekben az olvasók tisztánlátása szükséges, másrészt megismertetni őket azokkal a folyóiratokkal, amelyekre nem tudnak előfizetni anyagi okok miatt.⁴⁴ A rovat rendszeresen ismertette a *Katolikus Szemle*, a *Magyar Kultúra*, a *Korunk Szava*, *Az Új Kor*, és az *Élet* című kiadványok cikkeit.

A Katolikus Akció Sajtószakosztályának munkatervében hónapról hónapra szerepelnek a sajtópropagandában igénybe vehető feladatok: kézről kézre kell adni a valóban katolikus kiadványokat (*Nemzeti Újság*, *Új Nemzedék*), rá kell mutatni a nem katolikus sajtó igazságtalanságaira. Ebben nagy segítséget nyújt a Budapesten megjelenő *Sajtószemle*.⁴⁵

A Katolikus Akció továbbra is elsőrendű feladatának tartotta, hogy a lap hátsólapjain lelkesedést keltsen a katolikus kiadványok iránt. Pontos statisztikát készítettek a plébánián fellelhető újságokról, gyerekeket buzdítottak ezek gyűjtésére és a szolgáltatások (pl. fodrászat) igénybevételénél olyat választottak, aki nem fizetett elő liberális és zsidó újságokra. Mindezt az utcamegírók (zelátorok) ellenőrizték oly módon, hogy a családoktól számon kérték az újságok és röpiratok tartalmának ismeretét.⁴⁶

⁴² PKT, 35.10:208–210

⁴³ PKT, 36.1:14

⁴⁴ PKT, 36.2:28

⁴⁵ PKT, 36.10:203

⁴⁶ PKT, 40.1.1:3

A majdnem negyed századig megjelent folyóirat egész tevékenységével bebizonyította, hogy jelentős szerepet játszott a katolikus egyház, a hívek és az egész város értelmiségének életében.

Bibliográfiai leírás

Pécsi Katolikus Tudósító

Alcím: 1934. jan. 1: A Katolikus Akció lapja, 1937. jan. 1: Hitbuzgalmi és társadalmi folyóirat, 1939. jan.: Hitbuzgalmi, társadalmi és szociális folyóirat, 1939. márc.: Egyházmegyei és egyházközségi értesítő, 1940. márc. 1: A Pécsegyházmegyei Katolikus Akció lapja

Megj.: 1921. máj. 15 – 1944. nov. 1.

Fel. szerk.: Hajós György, 1922. jan.–febr.: Kelemen Andor, Gergye Győző, 1925. ápr. 5: Hajós György, 1926. szept. 11: Ákos Ferenc, 1927. márc. 2: Hajós György, 1927. nov. 27: Kocsis László, 1934. jan. 1: Györkös József, 1936. máj.: Gergye Győző

Főszerk. 1927. nov. 27 – 1930. dec. 1: Hajós György, 1936. máj.: Hantos Béla

Kiadó: 1937. jan. 1: A Pécsi Katolikus Akció Központi Tanácsa, 1937. márc. 1: A Pécs-egyházmegyei Katolikus Akció Tanácsa

Fel. kiadó: 1934. dec. Tiborcz Benedek

Nyomda: Dunántúl, 1925. dec. 22: Haladás, 1933. máj. 1: Dunántúl

A szerkesztőség: Belvárosi Plébánia, 1925. ápr. 5: Várplébánia, 1934. jan. 1., 1934. jan. 1: Belvárosi Pélábánia

Kiadóhivatal: Belvárosi Plébánia, 1925. ápr. 5: Ágoston téri Plébánia, 1926. szept. 11: Várplébánia, 1934. jan. 1.: Deák u. 8., 1934. febr.: Káptalan u. 2., 1935. nov.: In-czédy D. u. 9/1, 1940. jún. 1: Deák u. 8., 1941. ápr. 1: Belvárosi Plébánia

A lap munkatársai: Gábrriel Pál, Hajós György (-H. Gy.-), Újlaki János O.S.B., Hantos Béla ((hb), (HB)), Kocsis László (-o.-á.-, -kl-), Szentkirályi István (-Szk-), Gálos László (G. L.), Ákos Ferenc (Á. F., dr. T-i), Gebauer Miklós, Piliván Mihály, Perr Viktor (-rr-, P. V.), Horváth Béla, Györkös József (Gy. J.), Kelemen Andor, Dóry László (-dr. -l.-), Bok József, Sipos István, Lajos Gyula, Geosits Lajos, Lányi Emil, Tegzes László (T. L.), Horváth Csongorné (H. Cs.), Mihalecz (Merényi) Ferenc (M. F.), Tóth Emil (T. E.), Szentes Károly (Sz. K.), Gergye Győző (G. Gy.), Loschert Kázmér ((lk. - s-er-)), Patton János (P. J.), Auguszt István, Fűrész Miklós, Nyilas Péter, Harcos Ottó (H. O. (könyvismertetések), Vörös Vince (legényegyletek, aranykalászos gazdatanfolyamok), Fekete Lia, dr. Gálos László (dr. G. L.), Hal Pál, Bozóky Géza, Patócs József, Zentai Lajos, Lévai László, Lukács István, dr. Nagy Ferenc Bátor Károly (B. K.)

IMRE KEREKES

**La revue 'Pécsi Katolikus Tudósító' /Correspondant Catholique de Pécs/
(1921-1944)**

La revue 'Pécsi Katolikus Tudósító' /Correspondant Catholique de Pécs/ est parue le 15 mai 1921, après l'occupation serbe de la ville. Entre 1922 et 1925 elle était absente, mais à partir de l'année 1925/26 elle a démarré dans une forme nouvelle. Depuis 1933, la prise de position politique s'est trouvée de plus en plus au premier plan, avec les commentaires plus directs des événements. Dès qu'elle est devenue organe officielle de l'Action Catholique, ses possibilités financières se sont améliorées. Le rédacteur en chef est devenu en 1936 Béla Hantos. Aux années 1940 la revue est rentrée au service de la liturgie. L'étude fait connaître les principes de rédaction de la revue, ses bases idéologiques, son activité charitable et sa participation à la restauration et reconstruction des nouvelles églises.